

Bijlage 2: Samenvatting onderzoek I&O Research

Deze samenvatting presenteert de belangrijkste resultaten van dit onderzoek.

Onderzoeksvraag en methode

De hoofdvraag die van dit onderzoek is:

"In hoeverre komen welke vormen van ouderraadpleging voor en hoe effectief functioneren deze vormen van ouderraadpleging?"

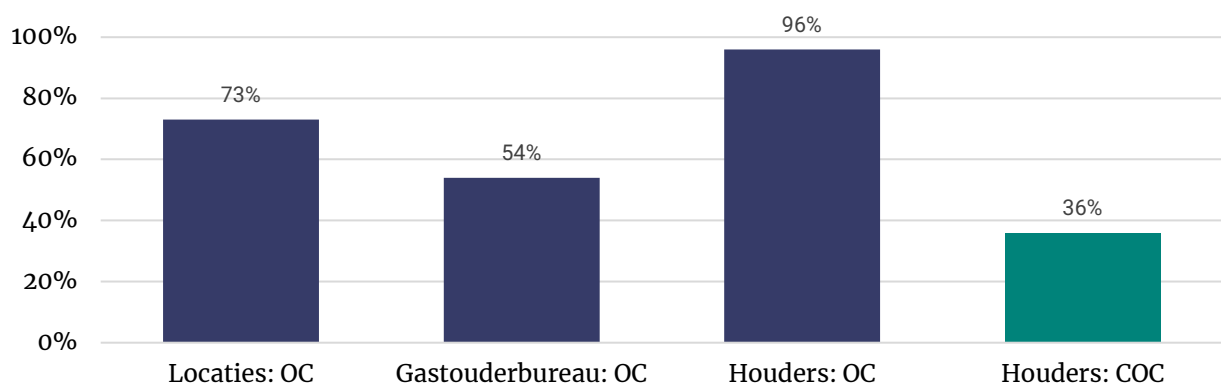
Deze vraag is in samenspraak met de klankbordgroep (SZW, BOinK, Stichting Voor werkende ouders) uitgewerkt in deelvragen.

Om deze onderzoeksvragen te beantwoorden, zijn online vragenlijsten uitgezet. Deze zijn uitgezet onder verschillende doelgroepen: houders van kinderopvangorganisaties (waaronder gastouderbureaus), locatieleiders van opvanglocaties (dagopvang en BSO), oudercommissies van locaties (dagopvang en BSO), oudercommissies van gastouderbureaus, centrale oudercommissies en tot slot ouders die gebruik maken van kinderopvang. De steekproef is representatief.

Merendeel kinderopvanglocaties heeft oudercommissie of alternatieve ouderraadpleging

De meerderheid van de kinderopvanglocaties (dagopvang of BSO) heeft een oudercommissie (73%). Onder grotere locaties die wettelijk verplicht zijn een oudercommissie te hebben (>50 kinderen opgevangen) is dit 84 procent. Een merendeel van de locaties zonder oudercommissie en waar maximaal 50 kinderen worden opgevangen, heeft volgens de locatieleiders wel alternatieve ouderraadpleging (AOR) (76%). In totaal betekent dit dat 10 procent van alle locaties geen oudercommissie én geen AOR heeft. Bij gastouderbureaus zijn oudercommissies minder vaak aanwezig (54%, bij bureaus met meer dan 50 gastouders is dit 83%). Ook heeft een kleiner deel van de gastouderbureaus zonder oudercommissie (en met maximaal 50 gastouders) wel AOR (57%). AOR wordt op verschillende wijzen ingevuld; dit kan onder andere inhouden dat ouders inspraak kunnen hebben via een digitale ouderraadpleging of fysieke bijeenkomst, of dat hen mondeling of via een nieuwsbrief om advies wordt gevraagd. De wet schrijft niet precies voor wanneer er sprake is van AOR, alleen dat bij AOR ouders voldoende betrokken moeten worden bij de adviesonderwerpen van de oudercommissie. Het is niet altijd duidelijk of de voorkomende vormen van AOR en de bijbehorende invulling daaraan voldoen, dat is aan het oordeel van de toezichthouder. De aanwezigheid van een oudercommissie op de dagopvang of BSO komt overeen met het onderzoek uit 2015, maar er is sprake van een afname van het aandeel oudercommissies bij gastouderbureaus dit jaar.

Figuur 2.1 - Aanwezigheid (centrale) oudercommissie

Van alle opvangorganisaties (houders) heeft een derde (36%) een centrale oudercommissie, dit komt vaker voor bij grotere organisaties (10 tot 15 locaties; 65%).

Oudercommissies van dagopvang en BSO hebben gemiddeld vier leden die ongeveer 2,5 jaar lid blijven. Voor oudercommissies van gastouderbureaus is dit gemiddeld 3,5 leden die 2,5 jaar lid blijven.

Bijdrage aan beleid en communicatie; beperkte tijd en invloed zijn knelpunten

Oudercommissies van dagopvang en BSO geven aan dat advies geven (80%) en inhoudelijk meedenken (77%) hun belangrijkste activiteiten zijn. Het organiseren van evenementen en andere activiteiten gebeurt minder vaak. Voor oudercommissies van gastouderbureaus zien we eenzelfde beeld. Als hun belangrijkste rol zien oudercommissies het vertegenwoordigen van de belangen van ouders en kinderen, en vormen ze de schakel tussen ouders en de opvang. Lokale en centrale oudercommissies vinden dat zij een bijdrage kunnen leveren aan het beleid en aan de communicatie tussen ouders en de opvang. Dit komt overeen met de rol die oudercommissies van gastouderbureaus zien. Knelpunten voor (centrale) oudercommissies zijn een gebrek aan tijd onder leden, beperkte betrokkenheid van ouders en dat hun inzet en advies niet altijd serieus wordt genomen. Maar een deel van oudercommissies (11%), de oudercommissies van gastouderbureaus (9%) en de centrale oudercommissies (12%) heeft toegang tot de contactgegevens van ouders. Daardoor wordt direct contact leggen met ouders lastiger.

Volgens oudercommissies bestaat goede samenwerking uit open communicatie en invloed op besluitvorming

De samenwerking tussen de verschillende partijen wordt over het algemeen positief beoordeeld. De centrale oudercommissie is het meest positief en geeft de samenwerking met de houder een 8,3 en met de oudercommissies een 8,2. Lokale oudercommissies zijn daarentegen kritischer over de samenwerking met de centrale oudercommissie: deze krijgt gemiddeld een 6,4. Vooral centrale oudercommissies voelen zich serieus genomen door de houders van kinderopvangorganisaties. Lokale oudercommissies voelen zich meestal (80%) serieus genomen door de bijbehorende opvanglocatie, maar minder vaak (57%) door de houder van de opvangorganisatie. Op veel punten zijn lokale oudercommissies kritischer op de samenwerking met de houder in vergelijking met de locatie. Oudercommissies van gastouderbureaus zijn doorgaans positief over de samenwerking met het gastouderbureau (8,4).

De meerderheid (75% - 94%) van de houders en locaties zien de (centrale) oudercommissies als serieuze gesprekspartner. Ruim de helft van de houders en twee derde van de locaties noemen dat zij betere besluiten nemen door het advies van de (centrale) oudercommissies. Een goede samenwerking bevat meestal open communicatie en wederzijds respect; ontevreden oudercommissies voelen zich meestal niet gewaardeerd en ervaren beperkte invloed. Met de meeste centrale oudercommissies (92%), oudercommissies (83%) en oudercommissies van gastouderbureaus (85%) wordt het inspectierapport besproken door de organisatie. Dit is wettelijk verplicht. Van de geschillencommissie wordt volgens de kinderopvangorganisaties nauwelijks gebruik gemaakt: 1 procent van de houders heeft hiermee te maken gehad en 1 procent van de locaties had te maken met een ingediend geschil door de oudercommissie.

Oudercommissie bepaalt niet altijd zelf of en welke adviesrechten worden gemachtigd

Volgens de wetgeving kan alleen de lokale oudercommissie de centrale oudercommissie machtigen en moet zij zelf bepalen welke adviesrechten worden gemachtigd. Echter zegt iets minder dan de helft van de oudercommissies dat zij de centrale oudercommissie zelf heeft gemachtigd (45%), volgens een kwart heeft de organisatie dit gedaan en een kwart weet het niet. Over wie bepaalt welke lokale adviesrechten worden gemachtigd aan de centrale oudercommissie wordt verschillend gedacht; volgens een groot deel van de houders, locaties en centrale oudercommissies bepaalt de organisatie dit. Een kwart van de oudercommissies zegt dat de organisatie dit bepaalt (27%), een kwart zegt dat de centrale oudercommissie dit doet (26%) en 45 procent zegt dat zij dit zelf doen. Deze invulling wijkt hiermee dus af van het wettelijk kader: alleen lokale oudercommissies mogen dit bepalen.

Oudercommissies geven vooral gevraagd advies, meerderheid wordt overgenomen

Ruim zes op de tien oudercommissies van dagopvang en BSO en gastouderbureaus zeggen te weten waar ze wettelijk adviesrecht over hebben. Centrale en lokale oudercommissies (dagopvang/BSO) geven vooral *gevraagd* advies. Zij worden naar eigen zeggen gemiddeld 2 tot 3 keer per jaar om advies gevraagd. In de meerderheid van de gevallen gebeurt dit schriftelijk en het merendeel van de adviezen wordt overgenomen (67% tot 78%). Als een advies niet wordt overgenomen, ontvangt maar (ruim) de helft een schriftelijke motivatie hiervoor. Oudercommissies van gastouderbureaus worden minder vaak (1,7 keer) om advies gevraagd per jaar, waarvan een minderheid (40%) schriftelijk.

De meerderheid (80%) van de gegeven adviezen wordt overgenomen. Als het niet wordt overgenomen, ontvangt slechts 33 procent een schriftelijke motivatie hierbij. Dit terwijl de wettelijke procedure voorschrijft dat er schriftelijk gemotiveerd moet worden waarom een advies niet wordt overgenomen.

De meeste adviesaanvragen gaan over prijswijzigingen (75% oudercommissie; 79% oudercommissie gastouderbureau; 88% centrale oudercommissie). Ongevraagd advies komt minder vaak voor (gemiddeld 1 keer per jaar), wordt minder vaak overgenomen (58% - 56%) en wordt in dat geval meestal niet van schriftelijke motivatie voorzien (20% - 10%) en verlopen dus ook niet conform de wettelijke procedures.

De meerderheid van de (centrale) oudercommissies is tevreden over de informatievoorziening bij adviesvragen: zij worden goed en tijdig geïnformeerd over de adviesvragen en ontvangen de benodigde informatie en documenten.

Ouders vinden oudercommissie belangrijk, maar willen meestal niet zelf deelnemen

Een derde (31%) van de ouders met opvang weet niet of er een oudercommissie aanwezig is, de centrale oudercommissie is nog minder bekend (80% weet niet of deze aanwezig is). Ouders waarbij een oudercommissie aanwezig is op de opvang, vinden het belangrijk dat er een oudercommissie is (73%). Echter wil meer dan de helft van de ouders (58%) *niet* zelf deelnemen aan de oudercommissie. Zij hebben te weinig tijd of weten niet goed wat het inhoudt. Ongeveer vier op de tien zouden (misschien) willen deelnemen aan een oudercommissie. Ouders geven de oudercommissie gemiddeld een 6,3; sommigen zijn tevreden, een deel is ontevreden. Zo vindt 29 procent dat zij onvoldoende geïnformeerd worden door de oudercommissie en is 42 procent *niet* op de hoogte van wat de oudercommissie doet. Een derde vindt dat de belangen van ouders goed worden vertegenwoordigd. Slechts 8 procent voelt zich betrokken bij de oudercommissie en een kwart (24%) heeft het gevoel dat ze invloed kunnen uitoefenen via de oudercommissie. Tegelijkertijd zien we dat maar een derde van de oudercommissies van dagopvang of BSO en een vijfde van de oudercommissies van gastouderopvang ouders om hun mening vraagt. Dit kan te maken hebben met de bevinding dat oudercommissies vaak niet kunnen beschikken over contactgegevens van ouders.

Driekwart van de ouders met opvang zonder oudercommissie, weet niet of er alternatieve ouderraadpleging (AOR) aanwezig is¹. Ouders met opvang zonder enige vorm van ouderinspraak (of ouders die dat niet weten), twijfelen of dit nodig is. Achttien procent denkt dat dit wel nodig is. Slechts 8 procent zou willen deelnemen aan een oudercommissie of AOR, een vijfde zou misschien willen deelnemen.

Beperkte interesse en betrokkenheid ouders is knelpunt

De mate van interesse van ouders voor zitting in de oudercommissie, is een belangrijke oorzaak voor het wel of niet hebben van een oudercommissie. Locaties van dagopvang en BSO proberen met name ouders te werven via nieuwsberichten (74%), informatie te verspreiden op de locatie (58%) en het persoonlijk aanspreken van ouders (54%). Deze laatste vorm werkt volgens oudercommissies en locaties het beste. De verschillende wervingsactiviteiten lijken daarbij niet altijd te worden opgemerkt door ouders, oudercommissies zijn ook niet uitgesproken tevreden over het werven van nieuwe leden. De verantwoordelijkheid voor het werven van ouders voor een oudercommissie is ook niet geheel duidelijk: in de praktijk lijkt deze te zijn verdeeld over de locatiemanagers en oudercommissies, terwijl volgens de wet de houder hier voor moet zorgen.

¹ Het is niet bekend of ouders gebruikmaken van een kinderopvanglocatie met maximaal 50 kinderen en dus of AOR ook daadwerkelijk geoorloofd is.